

Quiz till besök på Stadsmuseet

Stadsmuseet vid Slussen berättar om Stockholms historia från reformationen 1527 och framåt. Ta med dina elever till museet och utmana dem med ett quiz!

Om att besöka Stadsmuseet

Stadsmuseet ligger vid Slussen (t-bana: Slussen) och välkomnar skolklasser för besök både på egen hand eller med en pedagog från museet. Stadsmuseet har fri entré och öppettider finns att läsa på hemsidan här: <https://stadsmuseet.stockholm/besok/>.

Om du som lärare genomför besöket på egen hand med din skolklass – anmäl ditt besök i förväg. Kontakta boka.stadsmuseet@stockholm.se och berätta vilken tid ni planerar att komma. Det gäller även om ni vill använda matsäcksrummet Mellanrummet för medhavd mat.

Om du vill boka visning med en pedagog kan du också komma innan öppning vid klockan 11. Visningen ”Industrialiseringen, demokratin och den moderna staden” är anpassad för högstadiet och gymnasiet och fokuserar på Stockholm under 1800- och 1900-talen. För mer info om visningen, pris och hur du bokar, se Stadsmuseets hemsida: <https://stadsmuseet.stockholm/skola/alla-vara-skolprogram/industrialiseringen-demokratin-och-den-moderna-staden/>

Om quizet

Frågorna i quizet är förlagda till plan 2 och 3 i museibyggnaden, med fokus på Stockholms historia från 1700- till 1900-talet. Tidsperioden och frågorna är valda för att knyta an till läroplanens centrala innehåll för historia i högstadiet och gymnasiet – och ämnesområden såsom *industrialiseringen*, *demokratins genombrott*, *migration*, *handel* och *teknisk utveckling*. För skolklasser ifrån Stockholm kan museibesöket/quizet också koppla an till *lokalhistoria*, då utställningen berättar om Stockholms utveckling och framväxt som modern stad.

Instruktion till uppgiften

- Skriv ut quizet innan du kommer till museet med din skolklass. Quizbrickan är i liggande A4-format och kan skrivas ut med eller utan färg.
- När ni kommer till museet, meddela i entrén att ni är på plats. Samla gruppen och dela ut quizet.
- Låt eleverna genomföra quizet enskilt eller i par/grupp, tidsåtgång 20–40 minuter.
- Gå igenom svaren tillsammans i slutet av museibesöket. Det finns plats att samlas exempelvis i utställningsrummet Fiket på plan 3 (rum 21 på quizkartan) eller utanför på gården under sommarhalvåret. *Alternativt:* Gå igenom svaren när ni har lektion tillsammans i skolan nästa gång. I svarsgenomgången nedan finns tips på annat att nämna när ni diskuterar quizfrågorna.

Rätt svar till quizfrågorna (med kommentarer)

Alla svaren finns att hitta i texter som finns i utställningarna, oftast på väggen nära föremålet eller fotografiet.

1. X. Ostindiska handeln (med Kina)

Mannen som finns som modell mitt i utställningsrummet ska föreställa grosshandlaren Hans Niclas Schwan (1764–1829). Han bodde och hade sitt kontor på Skeppsbron i Gamla stan. Schwan satt i riksdagen under ståndsriksdagens tid (för borgarståndet) och var bland annat engagerad i Svenska Ostindiska Companiet, som skötte mycket av Sveriges handel med Kina.

2. Vattenledningsrör (föremålet) & Källvägen 26 i Enskede (gatan)

Från mitten av 1800-talet börjar vattenledningar att dras i större skala. Det ger renare vatten och mindre spridning av smittsamma sjukdomar. Kring år 1900 började välbärgade hushåll till och med ha råd att skaffa vattentoalett inomhus. Men först runt år 1950 hade en majoritet av Stockholms invånare tillgång till vattentoalett. Läs mer om dass, vatten och avlopp på Stockholmskällan: [Brunner, dass och avlopp - Stockholmskällan](#).

3. Musikinstrument (lutor och violiner)

Alfred Brock (1867–1935) var hovinstrumentmakare, mest känd för den så kallade Brock-lutan. Efter hans död skänkte hans änka hela verkstadens inredning till Stadsmuseet. Hantverkare som Alfred Brock blev mer och mer utkonkurrerade när industrialiseringen tog fart. Varor som tidigare tillverkats av enskilda hantverkare kom istället att tillverkas på fabriker i masskala.

4. Renard & Elbe tobaks- och cigarrfabrik

Kartan på väggen visar bara några få exempel på fabriker som fanns i Stockholm. Men utifrån exemplet kan man ändå konstatera att de flesta fabriker i Stockholm låg antingen på Kungsholmen eller Södermalm. Dessa var Stockholms två stora industristadsdelar i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

5. Svenska Bryggeriarbetareförbundet

På fanan står texten: "Svenska Bryggeriarbetareförbundet afd [avdelning] 15" med uppgift om att avdelningen bildades 1901. Avdelning 15 var känd som den första kvinnodominerade avdelningen inom en fackförening. Där organiserades de kvinnliga bryggeriarbetarna på bland annat Münchenbryggeriet. Fanan användes på möten och i demonstrationer, en bild finns på Stockholmskällan: [Demonstration under storstrejken 1909 med fana från Bryggeriarbetareförbundets avd 15 - Stockholmskällan](#).

6. Gustaf W:son Cronquist

Fotot är från 1926 och kyrkan på bilden är Engelbrektskyrkan (invigd år 1914). På Digitala Stadsmuseet finns cirka 500 färgfotografier av Cronquist från 1920- till 1950-talet. Sök "Cronquist" i Digitala Stadsmuseet: <https://digitalastadsmuseet.stockholm.se/fotoweb/>.

7. Barnkrubba

Den första barnkrubban öppnade på Kungsholmen 1854 men länge var antalet platser på barnkrubborna få. Bilden i quizet och utställningen kommer från Engelbrekts barnkrubba år 1912. År 1900 bodde runt 30 000 barn under skolåldern i Stockholm, men på stadens alla barnkrubbor fanns bara plats för cirka 1500 barn. På 1940-talet kom det första beslutet i riksdagen om statens ansvar för att bygga ut barnomsorgen. Efter Barnstugeutredningen, som blir klar 1972, börjar nästa utbyggnad och barnstugorna får samtidigt namnet förskola.

8. Camerabiografen i Gubbängen

Den första filmvisningen i Stockholm ägde rum år 1896. Stadens första biograf öppnade år 1904, när filmtekniken fortfarande var ny. När TV:s slår igenom på 1950-talet blir biografernas publiksiffror lägre och lägre för varje år.

9. Kungsgatan

Fotografiet på bilden är från 1944.

10. Finland

Bildspelet i utställningen är på finska och producerat av fackförbundet Metall. Arbetskraftsinvandringen från Finland till Sverige var som störst åren 1968–1971, då 100 000 finnar invandrade till Sverige.

11. Gallerian

Rakt igenom nuvarande Gallerian gick tidigare en gata som hette Norra Smedjegatan. Rivningen av Klarakvarteren är ett av de mest omdebatterade stadsbyggnadsprojekten i Sveriges historia. Mer material om den så kallade Norrmalmsregleringen finns i följande lektionsuppgift från Stockholmskällan: [Lektion GY: Klarakvarteren och Norrmalmsregleringen - Stockholmskällan](#).

12. *Här finns många tänkbara svar. I lägenheten finns till exempel inget rinnande vatten (det hämtades i en pump på gården) och inget avlopp (smutsigt vatten fick bäras ut i hinkar). Lägenheten saknar också toalett (det fanns dass/uthus på gården). Värmen i de två rummen kommer från kakelugn respektive kakelugnsspis (i köket), som behövde eldas med ved. Jämfört med dagens bostäder saknar familjen Pihlqvist många moderna bekvämligheter som helt enkelt inte fanns i början av 1900-talet: kylskåp, diskmaskin, telefon, tv, m.m.*

Förslag på fördjupningar

Om ni vill jobba vidare med Stadsmuseets utställning och/eller Stockholms historia finns många alternativ. Ett kan vara att låta eleverna välja ett föremål, en målning eller ett fotografi som de hittar på Stadsmuseet och fördjupa sig i och analysera det.

På Stockholmskällan finns mer info om föremål, målningar och fotografier som också visas i Stadsmuseets utställning. Sök på ”Stadsmuseets_stockholmsutställning” i Stockholmskällans sökfält: [Sökresultat - Stockholmskällan](#). På Stockholmskällan finns också många andra lektionsförslag relaterade till olika källmaterial om Stockholm.